

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS ENERGETIKOS ĮSTATYMO NR. IX-884 21 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-5200, LIETUVOS RESPUBLIKOS ELEKTROS
ENERGETIKOS ĮSTATYMO NR. VIII-1881 15, 16, 17, 21¹, 22 IR 74 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-5201 IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
ATSINAUJINANČIŲ IŠTEKLIŲ ENERGETIKOS ĮSTATYMO NR. XI-1375 1, 2, 3, 5, 11, 13,
16, 18, 20, 20¹, 21, 22, 23, 26, 29, 49, 50, 55, 56, 57, 63 STRAIPSNIŲ IR DVYLIKTOJO
SKIRSNIO PAVADINIMO PAKEITIMO, ĮSTATYMO PAPILDYMO 15¹ STRAIPSNIU IR
54 STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO PROJEKTO NR.
XIIP-5202“ PROJEKTO
(TOLIAU – PROJEKTAS)
(TAP NR. TAP-21-860) (TAIS NR. 21-24100(2))**

2021-07-19 Nr. NV-1699

Vilnius

Įvertinę Projekto atitiktį įstatymams, Vyriausybės nutarimams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Vertinant Projekto 2.3 papunktyje teikiamą pasiūlymą dėl Elektros energetikos įstatymo 75 straipsnio 4 dalies keitimo, siūlant nustatyti, kad *„konkurso laimėtojai be atskiro žemės sklypo savininko sutikimo turi teisę projektuoti, tiesti, prižiūrėti bei naudoti Lietuvos jūrinėje teritorijoje plėtojamų AI elektrinių prijungimui reikalingus elektros tinklus tinklų operatoriams įstatymu ir (arba) administraciniu aktu nustatyto servituto ribose, įgyvendindami visus tinklų operatoriaus nustatytus reikalavimus tokių elektros tinklų tiesimui bei atstumams tarp elektros tinklų.“*, pažymėtina, kad toks pasiūlymas vertintinas kritiškai, kadangi:

1.1. yra neaiškus ir galimai perteklinis, jeigu jau yra nustatyti servitutai, leidžiantys projektuoti, tiesti, prižiūrėti ir naudoti atitinkamus tinklus kitam žemės sklypo savininkui priklausančiame žemės sklype.

1.2. ydinga formuluotė *„operatoriams įstatymu <..> nustatyto servituto ribose“*, kadangi įstatymas nenustato servituto ribų, taip pat ir tikslios padėties žemės sklype. Bet kurioje žemės sklypo vietoje preziumuojant, kad yra įstatyminis servitutas tinklų tiesimui, toks aiškinimas neatitiktų teismų praktikos, pvz. kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad servituto santykiai reglamentuojami laikantis minimalaus savininko teisių ribojimo principo; servitutu gali būti suteikiamos tik tokios teisės, kurios yra objektyviai būtinos viešpataujančiajam daiktui naudoti pagal jo paskirtį. Viešpataujančiojo daikto savininkui negali būti suteikiamos teisės, neatitinkančios šių kriterijų, tokių teisių suteikimas prieštarautų interesų derinimo ir proporcingumo principams ir reikštų nepagrįstą tarnaujančiojo daikto savininko teisių suvaržymą. (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 3 d. nutartis

civilinėje byloje Nr. 3K-3-157/2009; 2018 m. lapkričio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-415-695-2018, 34 punktas).

1.3. Projekte pateikiamas siūlymas dėl teisinio reguliavimo, pagal kurį konkurso laimėtoji be atskiro žemės sklypo savininko sutikimo būtų suteikta teisė projektuoti, tiesti, prižiūrėti bei naudoti elektros tinkus, yra nepagrįsta ir neatitinka proporcingumo principo, t. y. manytina, kad privati nuosavybė būtų ribojama (apribota) labiau, nei to reikia, pvz. sudaranti susitarimą su žemės sklypo savininku. Pažymėtina, kad toks siūlomas teisinis reguliavimas iš esmės būtų priešingas dabar galiojančiam, o Projekto rengėjas neįvertino ir nepagrindė tokio pasiūlymo pagrįstumo (reikalingo), teisėtumo ir proporcingumo aspektais.

1.4. Pažymėtina, ir tai, kad nustačius servitutą, būtent jis apriboja kitų asmenų nuosavybės teisės į nekilnojamąjį turtą, todėl siūlymas įtvirtinti papildomai, kad tokie apribojimai ir veiksmai jų pagrindu gali būti vykdomi nesant savininko sutikimo arba yra pertekliniai, jeigu kalbame apie servituto teisinės pasekmės, arba tuo atveju, jeigu be savininko sutikimo siekiama vykdyti tinklų įvergimo darbus, toks veiksmas, vargu ar būtų laikomas atitinkantis Lietuvos Respublikos Konstitucijos įtvirtintas nuostatas dėl nuosavybės ribojimų bei tokių ribojimų proporcingumo. Dėl nurodytų priežasčių siūlytina atsisakyti keisti Elektros energetikos įstatymo 75 straipsnio 4 dalį.

2. Projekto rengėjas turėtų įvertinti, ar Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo projekto 11 straipsnyje (keičiamo įstatymo 18 straipsnio 5-6 dalys) formuluotės „kompensacija“ ir „negautų pajamų kompensavimo būdas“ atitinka teismų praktikoje apibrėžtą „negautų pajamų“ turinį. Pvz. pagal kasacinio teismo praktiką negautos pajamos, kaip nuostoliai, yra suprantamos kaip grynas pelnas, t. y. tai, kuo būtų pagerėjusi nukentėjusiojo turtinė padėtis. Jos neturi būti suprantamos kaip visos tikėtinos gauti iš asmens veiklos sumos, neatskaičius sąnaudų. Išskaičiavus sąnaudas iš visų pajamų (įplaukų), o iš šių – ir pelno mokestį pagal Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymą, asmeniui liktų grynas pelnas, t. y. tai, kaip būtų pagerėjusi nukentėjusio asmens turtinė padėtis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-62/2008; 2011 m. sausio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-6/2011; kt.). Atsižvelgiant į tai, kad negautos pajamos siejamos ne su apyvarta, bet su grynuoju pelnu, projekte kompensavimo mechanizmas tikslintinas, aiškiai siejant būtent su šiuo aspektu visa apimtimi. Priešingu atveju, kompensuojant didesne dalimi, toks teisinis reguliavimas turėtų būti įvertintas teisėtumo, pagrįstumo ir proporcingumo aspektais pakartotinai.

3. Projekto rengėjas turėtų įvertinti poreikį tikrinti Projektą siūlant koreguoti Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo projekto 11 straipsnyje (keičiamo įstatymo 18 straipsnio 7 dalį), t. y. išbraukti žodžius „ar kitų objektyvių priežasčių, kurių perdavimo operatorius negalėjo numatyti“ kadangi atleidimo nuo civilinės atsakomybės atvejai ir sąlygos yra reglamentuotos Civilinio kodekso 6.253 straipsnio 1 dalyje (ir kažkokios objektyvios aplinkybės

nėra savarankiškas pagrindas atleisti ar netaikyti atsakomybės). Siekiant suderinti teisinį reguliavimą nurodytos formuluotės turėtų būti atsisakyta.

4. Projekto 3 punkte Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano minėjimo siūlytina atsisakyti (kadangi tai nėra teisės aktas).

5. Vertinant Projekto 5 punkte teikiamą pasiūlymą nėra aišku, kodėl leidimo pratęsimo galimybė neribotą kartų skaičių sietina su valstybės, trečiųjų asmenų ar nenugalimos jėgos aplinkybių buvimu, tačiau „kartai“, kas liečia pratęsimą niekaip nesusiję su šių aplinkybių trukme ir jų pasibaigimu. Dėl nurodytos priežasties siūlomas teisinės reguliavimas nėra tinkamas (pagrįstas). Pažymėtina, kad paprastai esant nurodytoms aplinkybėms, pvz. sutarties įvykdymo terminas pratęsiamas tik tų aplinkybių buvimo (galiojimo) momentu, bet ne apskritai sprendžiama dėl atnaujinimo (papildomo termino nustatymo).

6. Teisinių argumentų ir pagrindimo stokoja Projekto 10 punkte pateiktas siūlymas dėl asmenų, kurie vis dar yra negrąžinę neteisėtai gautos paramos. Siūlytina pakartotinai jį įvertinti, prireikus, tikslinti Projekto 10 punkto formuluotę.

7. Projekto 12 punkte teikiamo siūlymo formuluotė „išskyrus atvejus, kai toks vėlavimas vyksta ne nuo AI elektrinių plėtotojo priklausančių priežasčių“ yra netiksli (nekonkreči), nes priežastys gali būti tiek objektyvios (pvz. nenugalimos jėgos aplinkybės) tiek subjektyvios (finansinių išteklių stoka), kas nelaikytina nenugalimos jėgos aplinkybe, todėl darant išimti reikėtų vadovautis objektyviomis aplinkybėmis, t. y. valstybės ar trečiųjų asmenų veiksmais, nenugalimos jėgos aplinkybe. Siūlytina atitinkamai reformuluoti pasiūlymą.

8. Vertinat Projekto 12 punkte teikiamą siūlymą „*siūloma nustatyti, kad konkurso laimėtoju pripažįstamas tik tas asmuo, kuris nekelia rizikos ar grėsmės nacionalinio saugumo interesams*“ pažymėtina, kad jis yra neaiškus ir nekoncretus, t. y. pirma, neaišku, kas tą turėtų nustatyti, antra, tuo atveju, jeigu turima galvoje procedūros, nustatytos atitinkame įstatyme, svarstyтина, ar siūlomas teisinis reguliavimas dera su Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatyme įtvirtintu teisiniu reguliavimu (objektas, subjektai ir procedūros, kada tokia patikra atliekama).

9. Projekto rengėjas turėtų įvertinti, ar Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo projekto 15 straipsnyje (keičiamo įstatymo 22 straipsnio 3 dalyje) siūlomas nustatyti teisinis reguliavimas, nustatantis, kad „*specialiojo teritorijų planavimo dokumento rengėją Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka parenka perdavimo sistemos operatorius*“ dera su galiojančiu teisiniu reguliavimu, nustatytu, Teritorijų planavimo įstatymo 6 straipsnio 5 dalyje, kurioje nustatyta, kad „*Teritorijų planavimo dokumentų rengėjus pasirenka planavimo organizatoriai Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka, išskyrus atvejus, kai sudarydamas teritorijų planavimo proceso inicijavimo sutartį planavimo iniciatorius pasirenka teritorijų planavimo dokumentų rengėją.*“ Taip pat neaišku, kokią „sutartį“ turima galvoje, kurią sistemos operatorius sudaro su

Energetikos ministerija. Svarstyta, ar tai turėtų būti suprantama kaip inicijavimo sutartis, ar vis tik čia turėtų būti kažkokia kitokia sutartis – siūlyta šiuo aspektu įvertinti teisinį reguliavimą, prireikus, koreguoti, nurodytą dalį atsisakant perteklinių nuostatų, pvz. kad perdavimo sistemos operatorius turi planavimo iniciatyvos teisę, kadangi pagal Teritorijų planavimo įstatymo 6 straipsnio 3 dalį „*Fiziniai asmenys, juridiniai asmenys ar jų padaliniai, kitos organizacijos ar jų padaliniai turi planavimo iniciatyvos teisę (toliau – planavimo iniciatoriai) ir gali Vyriausybės nustatyta tvarka ir sąlygomis tik savo valia ir sprendimu teikti savivaldybei ar kitų įstatymų nustatytiems specialiojo teritorijų planavimo organizatoriams pasiūlymus dėl vietovės lygmens teritorijų planavimo dokumentų rengimo, keitimo ar koregavimo ir (ar) finansavimo, šio įstatymo 28 straipsnio 7 dalyje nurodytais atvejais – dėl savivaldybės lygmens bendrojo plano koregavimo.*“, kas reiškia, kad jie ir taip turi iniciatyvos teisę ir toks papildomas įtvirtinimas specialiame įstatyme nėra būtinas.

10. Siūlytina tikslinti Projekto 23 punktą, taip pat atsisakyti 23.1 papunkčio kaip neaktualaus.

Teisės grupės vyresnioji patarėja

Eglė Izokaitytė